

HISTORIA SZKOŁY W SKRZYDŁOWIE

1918 - 2005

OPRACOWAŁ ZESPÓŁ NAUCZYCIELI W SKŁADZIE:

mgr Ewa Złotorowicz

mgr Ewa Sitowska

mgr Anna Mościcka

Od autorów

"NIECHAJ TA PRACA SŁUŻY MŁODYM POKOLENIOM W POZNANIU HISTORII MAŁEJ OJCZYZNY "

Nasza szkoła jest jedną z bardzo wielu małych, wiejskich placówek, której celem jest jak najlepiej wypełniać powierzone jej zadania.

Przyjmując misję:

„Razem z nami będziesz mógł poznawać świat”

chcieliśmy określić to , co stanowi dla nas cel nadrzędny. To bowiem szkoła wprowadza dziecko w nowy nieznany świat. W tym celu podejmujemy wiele działań.

Mała ojczyzna to termin ,który oddaje poczucie więzi z miejscem naszego urodzenia, czy zamieszkania, z jego lokalną historią i tradycjami. Aby kochać swoją *ojczyznę*, wpierrw trzeba poznać i pokochać swoją *małą ojczyznę*.

Na podstawie archiwum szkolnego oraz wywiadów z najstarszymi mieszkańcami udało się stworzyć publikację, której celem jest przybliżenie mieszkańcom Skrzydłowa, Adamowa i Hub oraz zainteresowanym historii tej placówki.

Składamy serdeczne podziękowanie Pani Dyrektor mgr Lidii Burzyńskiej za pomoc i wsparcie przy opracowaniu tej publikacji.

Historia naszej szkoły sięga lat 1918.

Skrzydłów wówczas był niewielką wioską, leżącą w gminie Rzeki. Szkoła nosiła nazwę „Szkoła Ludowa w Skrzydlowie”. Kadra pedagogiczna składała się z jednego nauczyciela, który był jednocześnie dyrektorem. Do dnia dzisiejszego zachował się dokument zwany Księgą Główną. Zawiera on nazwiska uczniów, oceny oraz promocję do następnych klas.

W roku szkolnym 1918/1919 szkoła liczyła 74 uczniów, którzy byli podzieleni na cztery grupy. Uczniowie otrzymywali promocję na wyższy stopień w zależności od osiągniętych efektów.

W roku szkolnym 1918/1919 nauczycielem i kierownikiem szkoły była p. F. Michalska. Na 74 uczniów promocję na wyższy stopień otrzymało 48 uczniów. Stanowi to 65 % całej społeczności uczniów.

Stare dokumenty zawierają również dane statystyczne z roku szkolnego 1919/1920. Dyrektorem i nauczycielem była p. Stanisława Ostrowiczówna. Szkoła liczyła wówczas 97 uczniów. Promocję otrzymało 47 uczniów, co stanowi 48% ogółu.

W roku szkolnym 1920/1921 do szkoły uczęszczało 81 uczniów. Według Księgi Głównej promocję na wyższy stopień otrzymało 54 uczniów, co stanowi 67% wszystkich uczniów.

W roku 1921 przerwano prowadzenie dokumentacji szkoły, nie zachowały się żadne protokoły i kroniki. Do naszych czasów przetrwały tylko nazwiska uczniów, którzy uczęszczaali do szkoły oraz nazwisko p. K. Kruszyńskiej, która pełniła obowiązki kierownika w latach 1922/23. Nie posiadamy żadnych udokumentowanych wiadomości, aż do 1928 roku.

Rok szkolny 1928/1929

W tych latach szkoła nosiła nazwę – Jednoklasowa Publiczna Szkoła Powszechna w Skrzydlowie. Do obwodu szkoły należały wsie : Skrzydlów, Zamłynie, Trząska i Kępa. Do szkoły uczęszczało 130 uczniów. Kierownikiem i nauczycielem szkoły była p. Maria Bochniakowa, która uczyła wszystkich przedmiotów. Rok szkolny zakończono 29 czerwca 1929 r. Promocję do wyższego oddziału otrzymało 92 uczniów, a 38 nie otrzymało promocji ze względu na oceny niedostateczne, co stanowi 29% ogółu. W roku szkolnym 1928/29 szkołę ukończyło 7 chłopców i 5 dziewczynek, czyli cztery oddziały Jednoklasowej Publicznej Szkoły Powszechnej w Skrzydlowie.

Rok szkolny 1929/1930

W tym roku szkolnym nazwa szkoły ulega zmianie. Jest to związane ze zmianą obwodu szkoły. Do Dwuklasowej Publicznej Szkoły Powszechnej w Skrzydlowie zaczęły uczęszczać dzieci ze wsi Adamów i Huby. Kierownikiem szkoły była w dalszym ciągu p. Maria Bochniakowa, której w pracy pomagał nowo zatrudniony nauczyciel – p. Izidor Bochniak.

W tym roku szkolnym do szkoły uczęszczało 186 uczniów. Promocję do wyższego oddziału otrzymało 133 uczniów, z których tylko dwóch ukończyło czwarty oddział szkoły, 53 uczniów nie otrzymało promocji, co stanowiło 39% ogółu.

Z tego roku szkolnego pochodzi pierwsza wzmianka o pomieszczeniach szkolnych. Wynika z tego, że szkoła znajdowała się w wynajętym budynku. Składała się z dwóch izb lekcyjnych o powierzchni 57,62 m² i 23,66 m². W szkole znajdowało się również mieszkanie dla nauczyciela.

Rok szkolny 1930/1931

W tym roku szkolnym kadra nauczycielska nie zmienia się, a dzieci przybywa. Szkoła z czterooddziałowej zmienia się na pięciooddziałową. Rok szkolny rozpoczyna 234 uczniów.

Szkoła pozostaje nadal w tym samym budynku. W tym roku szkolnym po raz pierwszy odnotowano w aktach szkoły wykaz używanych podręczników. Nie wszyscy uczniowie posiadali podręczniki. Z danych wynika, że połowa dzieci nie miała się z czego uczyć.

Nie posiadamy danych o końcowej klasyfikacji uczniów.

Rok szkolny 1931/1932

Od września kadre pedagogiczną zasilił nowy nauczyciel – p. Edmund Lutobowski. W związku z tym organizacja szkoły zmieniała się ze szkoły dwuklasowej na szkołę trzyklasową. Zmienia się także obwód szkoły. Do szkoły przyjęto 244 uczniów:

W tym roku szkolnym wychowawcą klasy oddziału I b i II była p. Maria Bochniakowa. Wychowawcą klasy oddziału I a i III był p. Edmund Lutobowski. Klasa oddziału IV i V za wychowawcę miała p. Izydora Bochniaka. Zajęcia odbywały się od poniedziałku do soboty, w godzinach rannych. Dzieci miały po dwie, trzy godziny dziennie. Rok szkolny podzielony był na cztery okresy, czego dowodem jest wykaz klasyfikacyjny prowadzony w sposób zbliżony do obecnego arkusza ocen.

Rok szkolny 1932/1933

Z powodu złych warunków materialnych rodziców, organizacja wychowawcza na terenie szkoły zaczyna się pogarszać. Ludność tutejsza jest bardzo biedna, składa się w 99% z małorolnych gospodarzy, mających od 2 do 3 morgów ziemi piaszczystej oraz wyrobników rolnych i fabrycznych, których „dotknął swymi zębami szalejący od dwóch lat kryzys i pozbawił nawet tego źródła dochodu, jakim jest najemna praca, z której czerpali środki na utrzymanie swych rodzin i dzieci”. Jest to podsumowanie ankiety przeprowadzonej 1932 roku przez kierownika szkoły – p. Marię Bochniakową. Ten stan nie sprzyja żadnej działalności, a personel nauczycielski zasilony przez p. Helenę Lutoborską w żaden sposób nie może zachęcić rodziców do współpracy i dzieci do nauki. Wynikiem tego jest wzmożona drugoroczność uczniów. W tym roku szkolnym do szkoły uczęszczało 248 uczniów, z czego 60 powtarzało oddziały. Po raz pierwszy uczniowie każdego oddziału otrzymali świadectwo, których odpisy znajdują się w aktach.

Rok szkolny 1933/1934

Od września kadre zasilili p. Henryk Rozpiórski oraz p. Helena Matusiakowa. Po śmierci nauczycielki - p. Heleny Kołodziejczykowej - Lutoborskiej, nauczyciel p. Edmund Lutoborski, jej mąż, został przeniesiony do Szczepocic gmina Radomsko. W szkole obowiązki kierownika nadal sprawuje p. Maria Bochniakowa. W skład kadry pedagogicznej wchodzi również jej mąż – p. Izydor Bochniak. W aktach Czteroklasowej Publicznej Szkoły Powszechnej wyczytano, że na 252 uczniów aż 114 było chorych: 112 miało anemię a 2 jaglicę (choroba oczu). Szkoła nadal mieści się w wynajętym budynku, posiada 3 izby lekcyjne, a sprzęt szkolny to : tablice, stoły, wieszak, przybory do mycia, trzy krzesła, ławki, półki drewniane. Dane statystyczne mówią, że w tym roku szkolnym do szkoły zaczęły uczęszczać dzieci zamieszkałe poza obwodem szkoły: 10 uczniów z Rzek Dużych i jeden uczeń z Rzerzęzyc.

Rok szkolny 1934/1935

Dnia 15 sierpnia 1934 roku pan inspektor szkolny w Piotrkowie powierzył panu mgr filozofii Michałowi Czubakowi – nauczycielowi, pełnienie obowiązków kierownika Czteroklasowej Szkoły Powszechnej w Skrzydłowie. Organizacja szkoły w roku szkolnym 1934/35 uległa zmianie. Była kierowniczką szkoły p. Maria Bochniakowa i jej mąż p. Izydor Bochniak zostali przeniesieni do dwuklasowej szkoły w Dylowie powiat radomszczański. Przeniesiony został także p. Henryk Rozpiórski do szkoły w Ochotniku powiat radomszczański. Na stanowisku pozostała p. Helena Matusiakówna. Zatrudniono również żonę nowego kierownika p. Franciszkę Czubakową oraz p. Stefanię Baraniecką.

Szkoła w chwili zmiany kierownictwa przedstawiała się niekorzystnie pod względem gospodarczym i dydaktycznym. Z inicjatywy nowego kierownika odnowiono budynek, pomalowano okna i drzwi, założono przed szkołą skwerki kwiatowe. W październiku 1934 roku kierownik szkoły otrzymał od właściciela majątku Skrzydlów p. Aleksandra Danilczuka $\frac{1}{4}$ hektara ziemi jako dzierżawę pod boisko i ogródki. W maju , przed szkołą wkopano trzy ławeczki – dar dworu. Do szkoły zakupiono niezbędne wyposażenie i niektóre pomoce. Dla podniesienia poziomu wychowawczego i naukowego oddziałów zorganizowano po raz pierwszy samorządy klasowe oraz miesięczne konferencje z rodzicami . Zainteresowanie szkołą było jednak niewielkie.

Przeglądając akta i pozostałe kartki kroniki szkoły, zauważamy, że na terenie szkoły zaczęły działać organizacje uczniowskie : PCK, Sklepik Spółdzielczy, SKO oparte na PKO, Związek Zuchów i ZHP.

W czasie wakacji umiera poprzedni kierownik tej szkoły – p. Izydor Bochniak. Kroniki podają, że przyczyną śmierci był ogólny rozstrój nerwowy. W roku szkolnym 1934/35 klasyfikowano 246 uczniów, z czego 43 zostało niepromowanych ,co stanowi 17,5% ogółu. Tylko dwóch uczniów kończy szkołę.

Rok szkolny 1935/1936

Organizacja szkoły pozostała taka sama jak w roku szkolnym 1934/35. Kierownictwo szkoły się nie zmieniło. Zmiana nastąpiła wśród personelu nauczycielskiego. Pani Helena Matusiakówna wyszła za mąż za byłego nauczyciela tutejszej szkoły – p. H. Rozpiórskiego i została na własną prośbę przeniesiona do Ocholnika. Na miejsce jej przybyła nauczycielka z Wolborza powiat piotrkowski – p. Eugenia Szulowa. W lutym 1936 roku kierownik szkoły zostaje mianowany na stanowisko podinspektora szkolnego w Koninie. Kierowniczką szkoły zostaje jego żona – p. Franciszka Czubakowa. W marcu zostaje zatrudniony nowy nauczyciel – p. Zacheusz Misiórski. Uczy on śpiewu i gimnastyki. Nie wszyscy zapisani uczniowie uczęszczali do szkoły. Na 248 uczniów - 13 było nieklasyfikowanych z powodu nie podjęcia nauki w szkole, a 51 niepromowanych co stanowiło 22% uczęszczających do szkoły.

Rok szkolny 1936/1937

W roku szkolnym zmienia się personel nauczycielski. Pani Franciszka Czubakowa zostaje przeniesiona na własną prośbę do Konina, gdzie pracuje jej mąż. Obowiązki kierownika obejmuje nauczycielka szkoły p. Eugenia Szulowa. Na miejsce p. Misiórskiego, który otrzymał pracę w Sulejowie i p. Czubakowej przybyła p. Helena Bieńkowska i p. Feliks Stępnicki.

Praca zaczęła się w ciężkich warunkach, wielu rodziców nie posłało swoich dzieci do szkoły zatrudniając je w gospodarstwie domowym lub wysyłając do pracy zarobkowej. W styczniu silne mrozy zmuszają kierownictwo szkoły do przerwania zajęć. Dzieci nie mają odpowiedniego ubrania i obuwia. W klasach jest zimno, temperatura dochodzi tylko do + 5°C. W lutym wichura zerwała część dachu z budynku szkolnego. Deski spadając, powybiły szyby. Znowu przerwano niedawno wznowione zajęcia w szkole. Okres zimowy nie dał tego, co powinien dać. Wyniki nauczania okazały się bardzo słabe. Spowodowane one były niską frekwencją na skutek ostrej zimy, wylaniem rzeki Warty oraz chorobami dzieci.

Hasło całej szkoły brzmiało: „Myśmy przyszłością narodu”

W tym roku szkolnym mimo niskiej frekwencji na 236 uczniów uczęszczających do szkoły tylko 53 nie otrzymuje promocji. Stanowi to 23% ogółu.

W Księgach Protokołów po raz pierwszy pojawia się nazwa „klasa” zamiast „oddział”.

Rok szkolny 1937/ 1938

W tym roku szkolnym do szkoły uczęszcza 251 uczniów. Kierownikiem szkoły jest nadal p. Eugenia Szulowa. Zmieniła się kadra nauczycielska. Do pracy przybyły – p. Janina Jelonkova i p. Leokadia Łęczyńska. Ze względu na rosnącą liczbę dzieci Urząd Gminy Rzeki przedstawia sprawę do Inspektora Szkolnego w Piotrkowie Trybunalskim, dotyczącą utworzenia 4 sali lekcyjnej w Skrzydlowie:

„W budynku szkolnym może być 4 sala, wymaga jednak gruntowego remontu, połączonego z wysokimi kosztami. Budynek ten jest własnością prywatną. Urząd Gminy postanowił przystąpić do remontu po uzyskaniu prawa własności; ponieważ nie mógł tej sprawy załatwić w określonym

terminie z powodu nieobecności właściciela. Na zebraniu Dozoru Szkolnego postanowiono wynająć czwartą salę”.

Rodzice od 1 września 1937 roku wynajęli izbę o powierzchni 25m² znajdującą się w środku wsi Skrzydlów i oddaloną od szkoły o ponad 1 kilometr. Dostęp do niej był utrudniony w okresie wiosennym i jesiennym ze względu na ogromne błoto. Dlatego też, organizacja szkoły w roku szkolnym 1937/38 prowadzona była w 3 salach lekcyjnych tutejszej szkoły. W kwietniu sytuacja w szkole ulega pogorszeniu. Wiatr zrywa drugą część dachu, wybija szyby. Nauka w szkole zostaje zawieszona. Budynek nie nadaje się do użytku. Władze szkolne postanawiają wynająć sale lekcyjne w domach. Nauka odbywa się w wynajętych czterech salach, rozrzuconych po całej wsi, daleko od siebie. Sale są małe, co nie pozwala połączyć klas. Odległość nie pozwala na zajęcia w pełnym wymiarze godzin. Odbywają się one co drugi dzień, na zmianę. Urząd Gminy zapewnia, że w krótkim czasie uzyska prawo własności do budynku szkolnego i przystąpi do gruntownego remontu. W roku szkolnym 1937/38 - 39 uczniów powtarzało klasy, co stanowi 17,5% .

Rok szkolny 1938/1939

W 1938 roku władze szkolne i gminne zdecydowały wybudować nową szkołę III stopnia. Jako miejsce wybrano plac przy skrzyżowaniu dróg biegnących do Kłomnic i do Mstowa. Grunt pod szkołę o powierzchni 1 ha zakupiono od p. Emilii Danilczukowej, właścicielki majątku w Skrzydlowie. Przede wszystkim rozebrano stary budynek szkoły, aby pozyskać część materiału na budowę nowej szkoły. Brakującą część cegły zakupiono z cegielni p. Noconia z Witkowic. Pierwsze prace budowlane rozpoczęto w sierpniu 1938 roku. Prace posuwały się w bardzo szybkim tempie tak, że pod koniec listopada mury były gotowe i przystąpiono do pokrycia dachu. Zabezpieczono budynek na zimę i w takim stanie pozostał on do wiosny 1939 roku.

Budowa szkoły zmieniła organizację roku szkolnego 1938/1939. Na stanowisko kierownika szkoły powołano p. Edwarda Turskiego, który został przeniesiony z Bogusławowo gm. Wielgomłyny. W pracy pomagały mu: p. Łączyńska, p. Jelonkowa i p. Stefania Baraniecka.

Ten rok szkolny rozpoczął się w bardzo trudnych warunkach, gdyż nauka musiała odbywać się w wynajętych mieszkaniach we wsi Skrzydlów. Cztery sale lekcyjne były małe, ciemne i oddalone po całej wsi.

Pod koniec grudnia i na początku stycznia 1939 roku wśród dzieci zaczęła panować epidemia odry. W tym czasie znacznie pogorszyła się frekwencja dzieci w szkole.

Nowo wybudowany budynek

W maju 1939 roku wznowiono prace przy wykańczaniu nowej szkoły, na które gmina przekazała kwotę w wysokości 4500 zł. W tym roku zaczęto budować budynki gospodarcze. W latach tych do szkoły uczęszcza 215 uczniów, z czego 58 jest niepromowanych. Stanowi to 27% ogółu.

LATA WOJNY I OKUPACJI

Rok szkolny 1939/40

Wybuch II Wojny Światowej przeszkodził w rozpoczęciu zajęć szkolnych. Rozpoczęły się one dopiero 9 października. Prace wykończeniowe przy budynku szkolnym stały w martwym punkcie, ponieważ Zarząd Gminy nie dysponował żadnymi środkami finansowymi. Praca w ciągu roku szkolnego napotykała na wiele trudności. Duże mrozy, brak należytego ubrania przyczynił się do bardzo niskiej frekwencji. Były miesiące, kiedy nauka nie odbywała się wcale. Pod koniec roku szkolnego nauczycielka p. Jelonkowa została przeniesiona do Rzerzycz, a na jej miejsce przydzielono p. Zawadzką. Zmienia również pracę p. Baraniecka. Kierownikiem jest nadal p. Edward Turski, a nauczycielem stałym p. E. Szulowa.

*Świadectwo szkolne z czasów okupacji
wydane w dwóch językach.*

gospodarczych i ogrodzenie szkoły.

Rok szkolny rozpoczęło 198 uczniów, 30 dzieci nie rozpoczęło obowiązku szkolnego mimo interwencji kierownictwa szkoły. Praca w szkole napotykała na trudności z powodu braku podręczników, które zostały zabrane i odwiezione do Urzędu Szkolnego.

W listopadzie 1940 roku zostaje zwolniona z obowiązku nauczycielki p. E. Szulowa, a na jej miejsce zostaje mianowany p. Antoni Szczupa. Rok szkolny zakończono 30 czerwca 1941 r. rozdaniem świadectw. Klasyfikowanych uczniów - 198, promowanych do następnych klas - 148, pozostawionych w tej samej klasie - 50 czyli 25% ogółu.

Rok szkolny 1941/1942

Kierownikiem szkoły jest nadal p. Edward Turski, a nauczycielami: p. Cecylia Zawadzka i p. Antoni Szczupa. Rok szkolny rozpoczął się 18 sierpnia nabożeństwem szkolnym. Do szkoły zgłosiło się 191 uczniów, a 35 pozostało w domu. Dnia 22 grudnia dzieci otrzymały świadectwa półroczne. Ferie zimowe trwały do 9 stycznia, ale normalna nauka rozpoczęła się dopiero w marcu, z powodu dużych mrozów, opadów atmosferycznych i braku odpowiedniego ubrania wśród dzieci.

Dnia 4 czerwca 1942 roku o godzinie 5 rano zostali aresztowani kierownik szkoły p. E. Turski i nauczyciel p. A. Szczupak. W szkole pozostała tylko p. Zawadzka, która uczyła do 9 czerwca wszystkie klasy. 8 czerwca szkołę odwiedzili: p. Schulrat Muskala i inspektor p. Rzepka. Władze mianowały na tymczasowe kierownictwo szkoły p. Zawadzką, do pomocy przydzielono jej p. Irenę Mirowską – nauczycielkę z Rzerzęczyc. W tym roku szkolnym promocję do następnej klasy otrzymało 134 uczniów, a w tej samej klasie pozostało 57, co stanowi 30% ogółu.

Rok szkolny 1942/ 1943

Dnia 20 sierpnia 1942 roku rozpoczęto nowy rok szkolny nabożeństwem w kościele parafialnym we Mstowie. Rozpoczęcia dokonała sama p. Zawadzka, gdyż na miejsce aresztowanych nie mianowano nowych sił nauczycielskich. Dnia 22 sierpnia zgłosiła się do pracy nauczycielka z Wyczerp nie mająca wyznaczonego miejsca do pracy – p. Helena Skibińska. Lekcje rozpoczęły się w trudnych warunkach. Dzieci zgłosiło się do szkoły 238. Uczyło ich tylko dwóch nauczycieli. W takich warunkach pracowano do 1 października 1942 roku, kiedy to na stanowisko kierownika szkoły powołano nauczyciela z Witkowic – p. Jana Cioska.

Z powodu epidemii tyfusu brzusznego przerwano zajęcia szkolne. Ludność miejscowa zaczyna chorować całymi rodzinami. Odnotowano wypadki śmiertelne.

Zajęcia szkolne wznowiono, ale na krótko, gdyż warunki atmosferyczne powodują bardzo niską frekwencję uczniów. Zajęcia szkolne przerywane są również zarządzeniami władz niemieckich.

Szkoła w tym roku jest wizytowana przez Inspektora Szkolnego - p. Lange.

Pan inspektor stwierdził ład i porządek w szkole. Rok szkolny zakończono 5 lipca. Ze względu na słabą frekwencję 58 uczniów nie jest klasyfikowanych, a 20 klasyfikowanych nie otrzymuje promocji do następnej klasy.

Rok szkolny 1943/1944

Dnia 17 sierpnia rozpoczęto rok szkolny nabożeństwem w kościele parafialnym. Dotychczasowy kierownik szkoły p. Jan Ciosek został przeniesiony na własną prośbę do szkoły w Wyczerpach.

14 października przybywa nowy kierownik szkoły p. Władysław Durski. Nauczycielkami w tym czasie były p. Zawadzka i p. Skibińska.

Dnia 19 kwietnia 1944 roku budynek szkolny został zajęty przez wojsko niemieckie, które stacjonowało aż do dnia 22 czerwca 1944 roku.

Zajęcia szkolne rozpoczęto w remizie strażackiej, które odbywały się kompletami, co drugi dzień. Po wyjeździe wojska niemieckiego zajęcia zostały przeniesione do budynku szkolnego.

Rok szkolny zakończono 15 lipca rozdaniem świadectw dla 202 uczniów, z których 90% było promowanych, a reszta nie otrzymała promocji do klasy wyższej.

Od dnia 20 lipca do dnia 22 sierpnia 1944 roku budynek szkolny po raz drugi zostaje zajęty przez wojsko niemieckie.

Rok szkolny 1944/1945

Dnia 3 września 1944 roku rozpoczęto nowy rok szkolny mimo bardzo słabej frekwencji uczniów. Kierownikiem pozostaje p. Władysław Durski, a nauczycielkami p. Cecylia Zawadzka i p. Helena Skibińska. *Dnia 13 listopada 1944 roku budynek szkolny został zajęty po raz trzeci przez wojsko niemieckie. Zajęcia szkolne zostały przerwane, gdyż nie można było wynająć izby szkolnej w Skrzydłowie z powodu zajęcia całej wsi przez wojsko.* Kierownik szkoły p. Durski musiał opuścić z rozkazu oficera wojsk niemieckich prywatne mieszkanie przy budynku szkolnym. Szkoła została bardzo zniszczona przez wojsko niemieckie. Uszkodzono ściany, instalację elektryczną, okna, piece, drzwi, spalono wszystkie ławki i tablice. Pomoce naukowe, książki z biblioteki i wszystkie akta kierownictwa szkoły zabrało pod swoją opiekę do prywatnego mieszkania. Grono nauczycielskie brało czynny udział w Komitetach Opiekuńczych dla ewakuowanych z Warszawy, którzy przybyli dnia 16 września 1944 roku, po upadku powstania w Warszawie.

W dniu 16 stycznia 1945 roku wkroczyły na tereny tutejszego powiatu wojska ZSRR, gromiąc w popłochu wojska niemieckie.

Dnia 1 marca 1945 roku p. Durski rezygnuje z kierownictwa szkoły, a zastępstwo kierownika zostaje powierzone p. H. Skibińskiej. W maju p. Zawadzka przenosi się na Śląsk. Zajęcia w szkole wznowiono w klasach I, II i III, które uczyła sama p. Skibińska (130 uczniów). Klasyfikacji uczniów przy końcu roku szkolnego nie przeprowadzono z powodu nieprzerobionego materiału nauczania.

OKRES POWOJENNY

Z powodu remontu pieców i sal szkolnych zajęcia zostały w roku szkolnym 1945/46 rozpoczęte znacznie później. Kierownikiem szkoły jest p. H. Skibińska, a pomaga jej nowo przyjęta nauczycielka p. Felicja Kufel. Do szkoły uczęszcza 170 uczniów, a zajęcia odbywają się co drugi dzień z powodu braku sprzętu. W następnym roku szkolnym kierownictwo obejmuje p. Stefan Karoński. Reszta personelu pozostaje bez zmian. Najważniejszym przedsięwzięciem oprócz powolnego remontu szkoły jest dożywianie dzieci oraz przyspieszenie sprowadzenia książek. *W roku szkolnym 1946/47 do budynku szkolnego doprowadzono światło.*

W następnych latach szkoła działa w ciężkich warunkach, ze względu na trudną sytuację materialną rodziców. Kierownictwo nie zmienia się. Do pracy przychodzą nowi nauczyciele, którzy wciąż zmieniają miejsca pracy: p. H. Karońska, p. Z. Madejczyk, p. B. Wojtaniówna, p. Z. Luboradzkiej, p. Z. Maszkowskiej, p. M. Skulimowska, p. A. Sułgut, p. B. Błasiak, A. Urbańczyk, p. J. Szczupak. W latach pięćdziesiątych szkoła oprócz innych pomocy dydaktycznych otrzymuje radio „Pionier”. Znajduje się na średnim poziomie nauczania. Zmniejsza się drugoroczność uczniów. W tym czasie w programach wychowawczych zawarte są hasła związane z przyjaźnią polsko-radziecką, dzieci obowiązkowo uczestniczą w akademiach szkolnych.

Rok szkolny 1954/55 przyniósł zmianę w składzie grona pedagogicznego. Stanowisko kierownika obejmuje p. Jerzy Kościelniak. Grono pedagogiczne przedstawia się następująco: p. Zofia Kościelniak, p. Krystyna Kruszyńska, p. Wacława Knop i p. Maria Skulimowska. Do szkoły uczęszcza 209 dzieci. W tym okresie szkoła dostaje wiele pomocy naukowych z Wydziału Oświaty.

Okres kierownictwa p. Jerzego Kościelniaka charakteryzuje duża ilość wycieczek oraz imprez sportowych. W latach 1955 – 1965 młodzież szkolna zwiedziła : Zakopane, Łódź, Warszawę, Kielce, Wieliczkę, Kraków, Bąkową Górę, Gdańsk, Gdynię, Sopot, Hel, Olsztyn, Złoty Potok, Nową Sól oraz Chełm. Uczestniczyła w licznych rozgrywkach sportowych na szczeblu rejonowym i powiatowym zajmując czołowe miejsca. Na terenie szkoły działało Szkolne Koło Sportowe, w którym młodzież doskonaliła sprawność fizyczną. W 1957 roku p. J. Kościelniak utworzył drużynę harcerską , która systematycznie uczestniczyła w rajdach i czynach społecznych, bardzo popularnych w ówczesnych czasach. Kierownik szkoły przyczynił się również do otynkowania szkoły, założenia żelaznej bramy wejściowej , zakupu pierwszego telewizora marki „Neptun” oraz założenia telefonu. W czerwcu 1965 roku p. Jerzy Kościelniak wraz z żoną zostają przeniesieni do szkoły w Rzerzyczach.

W roku szkolnym 1965/66 na stanowisko kierownika szkoły został powołany były uczeń tutejszej szkoły p. Wiesław Piasecki . Do pracy przybywają nowi nauczyciele : p. Halina Piasecka, p. Genowefa Mysiek, p. Halina Pałuszka. Nadal pracują : p. Maria Skulimowska, p. Wacława Topolska, p. Janina Marzec, p. Marian Brandys i p. Tadeusz Rutkowski.

W tym roku szkolnym praca koncentrowała się nad przygotowaniem szkoły do przejścia na 8-klasowy system nauczania. Dużo pracy poświęcano również na obchody 1000- lecia Państwa Polskiego oraz 700- lecia Radomska. Młodzież szkolna brała udział w akademiach i występach na terenie szkoły oraz w Radomsku i w Rzerzyczach. W roku szkolnym 1966/67 do klasy VIII jako najstarszej w szkole uczęszczało 17 osób. Wszyscy uczniowie tej klasy ukończyli szkołę.

W okresie kierownictwa p. Wiesława Piaseckiego młodzież należąca do ZHP bierze czynny udział w alertach harcerskich i zdobywa grupowe oraz indywidualne odznaki. W roku szkolnym 1966/67 pod opieką p. T. Rutkowskiego dzieci zdobyły odznaki „Opiekunów Pomników Pamięci Narodowej”, które zostały im wręczone na ognisku harcerskim przez inspektora szkolnego. W dniach 14-16 września 1973 roku drużyna harcerska i zuchowa należycie wypełniła zadania IX Alertu i w nagrodę odbyła rajd rowerowy na miejsce walk partyzanckich z okupantem do miejscowości Ewina. Za kadencji p. W. Piaseckiego zostały poczynione pierwsze kroki odnośnie rozbudowy szkoły. Wykonano plany nowej części szkoły i wykopano fundamenty.

Z dniem 1 września 1976 roku dyrektor szkoły p. mgr Wiesław Piasecki zostaje przeniesiony na stanowisko Gminnego Dyrektora Szkół w Kruszynie.

W latach 1965 – 1976 w szkole pracowali następujący nauczyciele : Halina Piasecka, Genowefa Mysiek, Halina Pałuszka, Marian Brandys, Janina Marzec, Wanda Jafra, Wacława Topolska, Tadeusz Rutkowski, Wiesław Cieślak, Włodzimierz Knysiak, Marian Banasiewicz, Maria Skulimowska, Alicja Wójcik, Jadwiga Skowron, Wojciech Molik, Wanda Wójcik, Teresa Banaszekiewicz, Klara Wienczek, Aleksander Motowidło, Danuta Grzeszna, Ryszard Wodo, Anna Derda.

Od dnia 15 września 1976 roku na stanowisko dyrektora Szkoły Podstawowej w Skrzydlowie zostaje powołany p. Tadeusz Rutkowski.

W pracy pedagogicznej pomagają mu nauczyciele: Wojciech Molik, Anna Derda, Zofia Burzyńska, Bogumiła Kisiela, Włodzimierz Knysiak. W myśl zasady „ My trudności wszystkie pokonamy”, nauczyciele wraz z dyrektorem podjęli pracę w niezbyt dobrych warunkach lokalowych i nie w pełnej obsadzie kadrowej. W roku szkolnym 1977/78 na terenie szkoły utworzono klasę „O”. Do osiągnięć w tym czasie można zaliczyć zdobycie „ Pucharu Gminnego

Dyrektora Szkół” w piłce nożnej. W kolejnych latach nauczyciele zaczęli współpracować z sąsiednimi szkołami, a uczniowie osiągać czołowe miejsca w rozgrywkach sportowych i olimpiadach przedmiotowych.

Za kadencji dyrektora p. Rutkowskiego, zaowocowała współpraca ze Stadniną Koni, która pełniła rolę opiekuna naszej placówki i wspierała szkołę finansowo. Uczniowie wraz z nauczycielami uczestniczyli w pracach społecznych, a wypracowane fundusze przeznaczano na pomoce naukowe. Dzięki staraniom dyrektora cała szkoła została wyremontowana i rozbudowana. Powiększyła się o cztery sale lekcyjne, korytarze i sanitariaty. Do klas zakupiono nowe meble i pomoce naukowe. Do wszystkich szkolnych okien zakupiono i uszyto nowe zasłony i firany. Księgozbiór biblioteczny został wzbogacony o nowe książki. Dzięki staraniom pana dyrektora w szkole zainstalowano radiowęzeł, który działa do dnia dzisiejszego. Stare piece zostały rozebrane, a ich miejsce zastąpiło centralne ogrzewanie. Powstały klasopracownie do nauczania poszczególnych przedmiotów. Miejsce przed szkołą zostało zagospodarowane, wykonano betonowe chodniki i nowe wejście do szkoły. Pan Tadeusz Rutkowski swoim zamiłowaniem do muzyki dążył, aby młodzież szkolna była zawsze rozśpiewana. Za jego kadencji prężnie działał chór, a klasopracownia muzyczna została wyposażona w instrumenty muzyczne.

Dzięki zwiększonej ilości sal lekcje zaczęły odbywać się na jedną zmianę. Praca pana dyrektora w latach 1976 – 1992, przyczyniła się do zmiany wizerunku szkoły.

W następnych latach do pracy przychodzą nauczyciele: Zofia Rutkowska, Krystyna Świdowska, Anna Sobaszek, Elżbieta Kot-Pyrkowska Bożena Rumik-Woldan, Joanna Piskorz, Zenona Tomaszewska, Józefa Nieć, Jolanta Szczęśna-Urbańska, Sylwia Kocińska, Krzysztof Dominiak, Ewa Drózdź-Pośpiech, Ewa Kamińska-Wrońska, Kazimierz Sitek, Krzysztof Ponchała, Sławonir Sukiennik, Danuta Sikora, Ewa Sitowska, Zofia Magiera, Mirosław Prośniak, Ewa Skibińska, Ewa Biel-Złotorowicz, Irena Sukiennik, Jadwiga Ponchała, Anna Gawęcka-Mościcka, Jan Ciuraszkiewicz, Jolanta Kubik, Dorota Kozłowska, Dorota Porzega-Tomczyk, Marzena Koprowska, ks. Wojciech Gonera.

Od 1992 roku funkcję dyrektora Szkoły Podstawowej w Skrzydłowie pełni Pani mgr Lidia Burzyńska. Jako gospodarz placówki dokonała bardzo znaczących zmian w wyglądzie zewnętrznym i wewnętrznym budynku szkoły. W starej części szkoły zostały wymienione stropy oraz pokrycie dachowe, założono nową instalację elektryczną, stolarkę okienną i drzwiową. Przy dużych staraniach pani dyrektor doszła do skutku budowa sali gimnastycznej z zapleczem socjalnym i szatnią dla uczniów.

Uroczyste oddanie sali gimnastycznej

Osiągnięciem p. L. Burzyńskiej było powołanie Społecznego Komitetu Rozbudowy Szkoły, do którego aktywnie włączyli się nauczyciele, rodzice i uczniowie. Dzięki temu udało się uzyskać fundusze na sfinansowanie projektu budowy sali gimnastycznej.

Organizowane były loterie fantowe i zabawy, z których dochód przeznaczony był na potrzeby szkoły. Pani dyrektor pozyskała liczne grono sponsorów. Dzięki temu zaangażowaniu w styczniu 1998 roku oddano do użytku

pełnowymiarową salę gimnastyczną.

Pani dyrektor współpracując z rodzicami przyczyniła się do ogrodzenia płotem betonowym całego placu szkolnego, zagospodarowała i obsiała trawą teren wokół szkoły, założyła ogródki skalne, wytyczyła boiska i plac zabaw dla dzieci.

W trakcie zagospodarowywania terenu wokół szkoły p. L. Burzyńska przyczyniła się do powstania parkingu przed budynkiem szkoły. Za jej wstawiennictwem oznaczono przejście dla pieszych na skrzyżowaniu znajdującym się w pobliżu szkoły. Przyczyniło się to do poprawienia bezpieczeństwa dzieci na ulicy. W 2001 roku uruchomiono pracownię komputerową z 9 stanowiskami uczniowskimi i z dostępem do internetu. To było wielkie przedsięwzięcie, nie każda szkoła może pochwalić się tak wyposażoną pracownią komputerową. W ostatnich latach baza dydaktyczna szkoły wzbogaciła się o nowe pomoce: video, telewizor, sprzęt nagłaśniający, magnetofony, rzutnik, nowe mapy.

Z inicjatywy pani dyrektor w 2002 roku odnowiono przy współpracy rodziców i nauczycieli wszystkie pomieszczenia szkolne i zakupiono do nich nowe firanki. Estetyka klas oraz zakupienie kolorowych mebli sprawiły, że szkoła stała się miejscem, w którym dzieci nie tylko zdobywają wiadomości, ale chętniej uczestniczą w różnych innych zajęciach. Dzięki zaradności p. dyrektor organizowane były bale sylwestrowe, karnawałowe i loterie fantowe mające na celu pozyskanie funduszy na rzecz szkoły oraz przygotowanie całej placówki do nadania imienia szkole.

W roku szkolnym 2002/2003 w całej szkole odnowiono korytarze, pokój nauczycielski i gabinet dyrektora. Przystąpiono do realizacji szczegółowego harmonogramu związanego z programem nadania szkole imienia. Przeprowadzono liczne konkursy, apele, pogadanki, które miały na celu zapoznanie dzieci z postacią Kornela Makuszyńskiego.

W życiu każdego człowieka są chwile niezwykle, które zapadają na stałe w jego świadomości. Takim wielkim i doniosłym wydarzeniem dla uczniów i pracowników Zespołu Szkół w Skrzydlowie stało się z pewnością nadanie tej placówce w dniu 14 czerwca 2003 roku imienia Kornela Makuszyńskiego. Wielkie, bezinteresowne zaangażowanie i poświęcenie wszystkich nauczycieli, pracowników obsługi, rodziców, a w szczególności Pani Dyrektor szkoły mgr Lidii Burzyńskiej zaowocowało wspaniałą uroczystością. Była ona z pewnością godna osoby Patrona.

Było to znaczące wydarzenie dla całej społeczności Skrzydlowa.

Dzięki nieustannym staraniom p. dyr. mgr L. Burzyńskiej przy współpracy innych członków społeczności szkolnej, obecnie szkoła dysponuje pomieszczeniami i wyposażeniem odpowiednim do właściwego przebiegu procesu kształcenia, wychowania i opieki.

W placówce znajduje się 10 sal lekcyjnych oraz pracownie: komputerowa, techniczna i sala gimnastyczna oraz boisko i plac zabaw. Sale lekcyjne wyposażone są w niezbędny sprzęt. W szkole znajdują się pomoce dydaktyczne— plansze, programy multimedialne, preparaty. Na zajęciach wychowania fizycznego wykorzystywany jest sprzęt sportowy. W placówce funkcjonuje pomieszczenie kuchenne wykorzystywane na zajęciach techniki, w organizacji zabaw i uroczystości szkolnych. Każdego roku baza szkoły wzbogacana jest o nowoczesny sprzęt multimedialny: odtwarzacz DVD; ekran projekcyjny, kserokopiarka. Do sali komputerowej dokupiono 2 nowe zestawy komputerowe i drukarkę. Sukcesywnie uzupełniane jest wyposażenie poszczególnych sal lekcyjnych

o nowe pomoce. Mimo wielu trudności finansowych p. dyr. mgr L. Burzyńska regularnie przeprowadza generalne remonty kolejnych sal lekcyjnych oraz wymienia ich wyposażenie. W wyniku czego nasi uczniowie mogą przebywać w estetycznych klasach. W ramach modernizacji dokonano w ostatnim czasie wymiany podłóg w pomieszczeniu kuchennym, bibliotece, przedsionku i pokoju nauczycielskim. Wykonano także zadaszenie nad wejściem do oddziału „O” i położono kostkę przed głównym wejściem do szkoły. W ramach usprawnienia pracy biblioteki wymieniono regały na książki. W szkole funkcjonuje biblioteka, z której regularnie korzystają chętni uczniowie. Do dyspozycji uczniów jest kanon lektur oraz wiele innych pozycji o różnorodnej tematyce, a także czasopisma. W czasie wolnym od zajęć uczniowie mogą korzystać ze zbiorów bibliotecznych także na miejscu. Ze zbiorów biblioteki korzystają również nauczyciele. Biblioteka dostępna jest też dla zainteresowanych rodziców. Księgozbiór uzupełniany jest na bieżąco zgodnie z potrzebami i oczekiwaniami czytelników w ramach możliwości finansowych. Prowadzona jest prenumerata kilku czasopism tematycznych i młodzieżowych. Szkoła umożliwia wykorzystanie bazy dydaktycznej także poza godzinami zajęć lekcyjnych. Ma to miejsce w trakcie zajęć pozalekcyjnych, których harmonogram ustalono na podstawie wcześniejszej diagnozy potrzeb i oczekiwań uczniów. Do dyspozycji uczniów i nauczycieli oddana jest również pracownia komputerowa, gdzie uczniowie mogą przygotowywać różnego rodzaju prace. Swoje zainteresowania i zdolności uczniowie rozwijają w licznych kołach zainteresowań i organizacjach działających na terenie placówki. Już od klasy I szkoły podstawowej uczą się języka niemieckiego, a w gimnazjum także języka angielskiego. Prowadzona jest współpraca z instytucjami wspierającymi proces dydaktyczny i wychowawczy. Świadczona jest pomoc dla dzieci specjalnej troski.

Kierownicy oraz dyrektorzy w dziejach szkoły.

1918 - 1919	kierownik	F. Michalska
1919 - 1921	kierownik	S. Ostrowiczówna
1922 - 1934	kierownik	M. Bochniakowa
1934 - 1935	kierownik	mgr filozofii Michał Czubakow
1935 - 1936	kierownik	F. Czubakowa
1936 - 1938	kierownik	E. Szulowa
1938 - 1942	kierownik	E. Turski
1942 - 1943	kierownik	J. Ciosek
1943 - 1945	kierownik	W. Durski
1945 - 1954	kierownik	H. Skibińska
1954 - 1965	kierownik	J. Kościelniak
1965 - 1976	kierownik	mgr W. Piasecki
1976 - 1992	dyrektor	T. Rutkowski
od 1992	dyrektor	mgr L. Burzyńska